

ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК: МІСЦЕ Й РОЛЬ МІСЦЕВОЇ МІЛІЦІЇ В ПРОТИДІЇ ПРОСТУПКАМ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Петков С.В.

доктор юридичних наук, професор
Класичний приватний університет

Ступінь забезпечення прав і свобод людини, їх обсяг та характер свідчать про рівень демократизації громадського суспільства. Сучасна законодавча база України, так само як і інших пострадянських країн, досі являє собою сплетіння з юридичних казусів, породжених державною політикою радянського періоду. Наприклад, нормативні акти регулюють відносини, які в правовій системі належать до однієї галузі права, а відповідальність за їх порушення регламентована нормативним актом з іншої галузі права. Водночас сфери, в яких відбувається це взаємопроникнення, настільки різні за своєю правовою природою, що така взаємодія суперечить самій суті сучасного розвитку суспільства. Державно-правовою моделлю будь-якого суспільства, його основним законом є конституція. Прийняття Конституції України стало початком якісно нового етапу в розвитку суспільства й держави, правової системи України, необхідною базою її реформування. Однією зі складових реформування правової системи держави є проведення адміністративно-правової реформи, що потребує послідовної реалізації як національних законів, так і вимог міжнародно-правових актів.

Закони, навіть найкращі й зрозумілі для населення сьогодні, на жаль, не виконуються. Свята, громадські заходи перетворюються на пивні гульбища. Юнаки та юнки із цигарками і пляшками пива "відпочивають" у парках, на дитячих майданчиках, у громадських місцях. Місцеві органи влади, правоохоронні органи на це не реагують. Жоден чиновник не несе відповідальності за бездіяльність.

У 1998 р. набула чинності Концепція "Про заходи щодо впровадження адміністративної реформи в Україні" [1]. Упродовж останніх десяти років вживалися деякі заходи з виконання окремих положень цієї Концепції, проте її впровадження було повільним та суперечливим. Виникла потреба в науковому моніторингу адміністративної реформи в Україні, виявленні найбільш проблемних питань функціонування управління та визначенні шляхів його вдосконалення. На жаль, сучасна наукова думка досить часто не намагається вирішувати динамічних питань, що ставить сьогодні, займаючи позицію статиста під час бою.

Звісно, інноваційні рішення можуть виявитися хибними, на перший погляд, непереконливими, такими, що суперечать усталеному поглядам. У свою чергу, правозастосовча діяльність не завжди враховує досягнення сучасної науки. Нехтючи досягненнями вчених-теоретиків, так звані "практики" приховують тим самим свою професійну некомпетентність, незнання основ юриспруденції.

Досі залишається відкритим питання щодо сутності та змісту дефініцій, пов'язаних з поняттям делікту (правопорушення), а також ролі місцевої міліції в протидії проступкам проти громадського порядку. У пострадянському законодавстві всі правопорушення поділяють за ступенем суспільної небезпеки на кримінальний злочин та адміністративне правопорушення. Але чому кримінальне право, кримінальний злочин, кримінальне законодавство? Якщо земельне право вивчає відносини в земельній сфері, то кримінальне – в кримінальній? Можливо, доречніше було б використовувати терміни "антикримінальне законодавство" або "карне право"? Помилка в алгоритмі або механізмі, дефініції або визначенні призводить до помилки в законодавстві (помилкового законодавства), викривлення суті права, що, у свою чергу, спричинює помилковість у регулюванні суспільних процесів і, як наслідок, економічні катаклізми, кризи та інші негативні суспільно-економічні явища. У цьому розумінні кримінальний злочин просто злочин, так само як адміністративне правопорушення просто проступок.

Головне завдання науки – підвищення ефективності: ефективності прального порошку (хімія), ефективності яблуневого саду (рослинництво), ефективності законодавства (правознавство). Системно підходили до дослідження проступку та механізмів протидії йому в Україні вітчизняні вчені: В. Авер'янов, О. Андрійко, І. Арістова, О. Бандурка, Ю. Битяк, В. Білоус, І. Голосніченко, Є. Додін, Р. Калюжний, В. Колпаків, А. Комзюк, В. Копейчиков, О. Кузьменко, Є. Курінний, Н. Матюхіна, Н. Нижник, В. Опришко, О. Остапенко, П. Пацурківський, О. Рябченко, С. Стеценко, М. Тищенко, О. Фрицький, В. Цветков, В. Шамрай, Ю. Шемшученко, В. Шкарупа та ін. Про-

блеми адміністративної протидії проступкам розглядали також російські дослідники: Г. Атаманчук, Д. Бахрах, Н. Глазунова, Ю. Козлов, Б. Лазарев, Ю. Тихомиров та ін. Однак з ряду об'єктивних і суб'єктивних причин в українських реаліях наукові висновки достатньою мірою не вплинули на нормотворчість, потребуючи нового осмислення з огляду на їх потенційну ефективність і механізм упровадження в законодавство. Суспільні науки, насамперед юридичні, мають дати відповідь, як зупинити державоруйнівні процеси, що відбуваються на сучасному етапі розвитку країни. Це питання національної безпеки.

Сьогодні триває розбудова України як правової демократичної держави, в якій народний суверенітет є найвищою соціальною цінністю. Для цього необхідне оновлення правової бази відносин держави з особою, які мають здійснюватися не лише в напрямі модернізації відповідальності влади перед людиною, а й навпаки, людини перед державою, що за сучасних умов є не виявом авторитаризму, а способом організації влади всього українського суспільства, демократії громадян України. Одним із напрямів зовнішньої політики наша країна визначила входження до європейських структур з метою створення високорозвинутої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, культури та демократії. Держава й громадянин мають один перед одним як права, так і обов'язки. Відповідальність особи перед суспільством і держави перед особою – основа демократичного розвитку.

Протягом більше, ніж 70 років на теренах колишньої самодержавної Російської імперії тривав великий соціальний експеримент створення нового модернізованого комуністичного суспільства. Крах більшовицької ідеології відбувся задовго до розпаду Радянського Союзу, але досі тривають "конвульсії" авторитарного підходу до державного управління, які пронизують як політико-правові, так і суспільно-культурні та економіко-господарські відносини. Корупція як пліснява проникає до самих підвалин державної влади. Для того, щоб подолати корупцію, її треба викоринити до самої основи. Для цього система державної влади має бути простою й зрозумілою кожному громадянину, а законодавство – справедливим та дієвим.

Спроба створити нову систему права на теренах країн Варшавського договору перетворилась на неодавньоазіатський варіант тоталітарного активного правового нігілізму як серед населення, так і серед державних службовців усіх рівнів, коли партійна ідеологія була вищою за закон, коли держава намагалась повністю регулювати всі сфери суспільного життя. У такій тоталітарній системі право не лише втрачало своє природно-цілісне значення регуля-

тора суспільних відносин, а перетворювалося на інструмент впливу державної влади, а точніше – групи чиновників, які узурпували владу та створили ієрархічну бюрократичну піраміду, на громадян. Розпад країни Рад призвів до появи нових держав, більшість з яких свою історію розпочали саме на початку 90-х рр. XX ст. Соціальний вибух, який викликав економічний колапс, спричинив також культурний, моральний, етичний занепад і "агонію права". Хаотичне схрещення публічних та приватних правових відносин, поява інноваційних процесів у суспільстві, проникнення атипових іноземних відносин до недосконалої пострадянської системи суспільства надало можливість юристам отримувати з недосконалої правових форм максимальну вигоду як особисто для себе, так і для осіб, які в своїх руках змогли акумулювати владні важелі. У такій ситуації корупція, "телефонне право", "білокомірцева злочинність" стали супутниками всіх суспільних перетворень і, відповідно, тією "ложкою дьогтю" в бочці меду, яка зводить нанівець усі інноваційні зрушення, що відповідають реаліям сьогодення.

Складність та заплутаність законодавства, основи якого були закладені ще в радянські часи, особливо це стосується публічного права, що фактично більшою мірою підмінило радянське адміністративне право, створило умови, за яких правові норми перестали впливати на побутову свідомість громадян, бо втратили регуляторний характер. Всеосяжний адміністративний контроль, який не стимулював ініціативу та розвиток економічних, культурних відносин у радянському суспільстві, сьогодні зведений до рівня, коли управлінська місія права переродилась в адміністративну діяльність держави, в якій виховна функція права стає ширмою для каральних заходів. І це в той час, як українські політики, базуючись на Конституції України та міжнародних правових актах, декларують сервісну, тобто таку, що надає публічні послуги, роль держави. Згідно зі ст. 3 Конституції, людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а головним обов'язком держави – затвердження й забезпечення прав і свобод людини.

У колишньому (радянському) суспільстві України, як і країн СНД, все було одержавлене, й головне значення надавалося штрафній (каральній) відповідальності. Нерідкими були ситуації, коли громадяни, чії права були порушені протиправними діями працівників державних організацій і підприємств, замість відшкодування шкоди та збитків, одержували повідомлення про те, що на винних накладено дисциплінарні стягнення. В умовах переходу до формування цивільного суспільства і правової держави зросло значення правовідновлю-

вальної відповідальності. У разі, якщо правопорушенням заподіяно шкоду правам громадянина або об'єднанням громадян, першочерговим завданням є відновлення порушених прав, відшкодування шкоди за рахунок правопорушника [2]. І хоча все більшого розвитку набуває такий інноваційний нестандартний підхід до вирішення публічних та приватних спорів, як консенсус, який є суттю медіації та діяльності третейських судів, досі він сприймається як атиповий і такий, що порушує загальний емпіричний підхід як до процесуальної, так і до матеріальної частини права. Наведемо хрестоматійний приклад. У теорії права делікт (правопорушення) за ступенем суспільної небезпеки ділиться на злочини та проступки; за сферою, в якій вчинено правопорушення (злочини та проступки), – на економічні, військові, дорожньо-транспортні, податкові, митні тощо. Але в радянському праві такі "теорії" вважались хибними. Тому для того, щоб спростити життя соціалістичним органам, усі проступки були названі правопорушеннями та розміщені в одному кодексі – Кодексі України про адміністративні правопорушення.

У цій ситуації, по-перше, треба послідовно й системно вивчати норми давньоримського права та його галузей публічного й приватного права. Ще Ульпіан у Стародавньому Римі визнавав поділ права на публічне – те, що стосується становища держави, та приватне – те, що стосується користі окремих осіб. З урахуванням сентенцій Ульпіана критеріями розмежування публічного та приватного права є суб'єкт правовідносин, метод правового регулювання й формальна ознака, яка передбачає захист державою приватноправових інтересів за наявності відповідної ініціативи потерпілої особи та захист публічного інтересу органами державної влади з власної ініціативи [3]. По-друге, необхідно тримати руку "на пульсі" світових тенденцій права, аналізувати пропозиції міжнародних організацій. Саме вираженням такого підходу до реформування публічного права стала Концепція адміністративної реформи в Україні [1]. Вона задекларувала новітні підходи до творення нових комунікативних кодексів, у яких би поєднувались матеріальні та процесуальні норми публічного права. Прийняття й запровадження спочатку Митного кодексу України [4], а потім Кодексу адміністративного судочинства [5] створили можливість революційних змін в адміністративному праві, яке свого часу підмінило собою публічне право.

Публічне право – система правових норм, які регулюють суспільні (публічні) відносини. Публічні відносини в усіх сферах суспільного життя регулюються нормативними актами. Публічне право охоплює господарське, ліцензійне, адміністративне, поліцейське, фінансове право. Родовим для

публічного права є імперативний метод регулювання, якому притаманний ряд ознак, що визначає його природу, сутність. Публічне право як сукупність правових норм, що становлять особливу функціонально-структурну систему, яка з метою врегулювання й захисту суспільних інтересів за допомогою розпоряджень переважно імперативного характеру регламентує відносини за участю держави, а також між суб'єктами, які є фігурантами держави або перебувають у відносинах влади й підпорядкування [6].

Насиченість правового простору диктує потребу не модернізації Кодексу України про адміністративні правопорушення [7], а його безпосереднього революційного перетворення на нормативний акт, який поряд з Кодексом адміністративного судочинства та Адміністративним процедурним кодексом стане базовим у державно-правовій сфері й включатиме в себе такі підгалузі, як адміністративне право, адміністративна деонтологія, адміністративне судочинство, дисциплінарне право, службове право, адміністративний процес. Викристалізація з адміністративно-правових відносин деліктів, які можна віднести до кримінальних проступків та цілого ряду публічних проступків, дасть змогу виділити групи саме адміністративних проступків. Така робота на законодавчому рівні вже розпочалась, про що свідчить поява в КУпАП цілої глави 15-А "Адміністративні правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення", яка цілком узгоджується з Кодексом адміністративного судочинства України [10].

Відповідно до сучасного людиноцентристського підходу праворозуміння, державний службовець – це особа, яка перебуває на державній службі й надає спеціальні (громадські, публічні) послуги. Державні послуги не можуть бути оплачувані особами, які їх отримують. Держава в особі своїх представників – державних службовців – служить народу, який її (їх) утримує за допомогою податків. Найвищу владу в державі, відповідно до Конституції України, має народ. Державні службовці служать народу, а не працюють на народ. Порядок проходження служби, пільги, надання відпусток, заохочення тощо містяться в законодавстві щодо державної служби, а отже, відповідальність за дисциплінарні та службові проступки має міститись також у законодавстві щодо державної служби.

Система МВС у структурі державних установ має посідати одне з провідних місць. Говорячи про реформування ОВС, ми повинні враховувати положення Закону України "Про міліцію" та інших нормативних актів, а саме: міліція не є військовим формуванням; міліція не є каральним органом держави; вся повнота влади в Україні належить народу. А отже, ОВС і міліція зокрема надають правоохоронні послуги наро-

ду [11]. Сутність міліції – народне ополчення, яке бореться з внутрішнім ворогом. У нашому випадку це правопорушення. Органи внутрішніх справ України перебувають у стані постійного реформування. Зміни в ОВС відбуваються відповідно до соціально-економічних та політичних перетворень у нашій державі. За цими нескінченними перетвореннями вже майже забуто, що наріжним каменем діяльності має бути якість, поєднана з ефективністю. У наш час функції ОВС, прокуратури та СБУ, навіть різних підрозділів ОВС фактично дублюються. Функціональні обов'язки, головні завдання, напрями діяльності – це те, що має зумовлювати структуру всієї правоохоронної системи. Аналізуючи діяльність правоохоронних органів України, можна однозначно стверджувати, що вся система їх побудови є ще досить недосконалою. Саме ця недосконалість системи, переобтяженість функціями, не притаманними міліції (навчально-наукова робота у ВНЗ МВС України, лікувально-реабілітаційна робота в лікарнях та санаторіях МВС України, видача дозволів і паспортів тощо) призводять до того, що міліцейські підрозділи та їх керівництво менше уваги приділяють оперативно-слідчій роботі.

Вирішення проблеми протидії збільшенню кількості проступків полягає у вдосконаленні діяльності місцевої міліції, функціональному відокремленні місцевої міліції від оперативно-слідчих підрозділів. Сама назва "місцева (адміністративна) міліція" говорить за себе. Місцева (адміністративна) міліція – правоохоронний орган, підпорядкований місцевим державним органам, персонал якого надає правоохоронні послуги населенню. Місцева (адміністративна) міліція має виконувати функції охорони громадського порядку. В цьому контексті, якщо давати визначення місцевої міліції, виходячи з тих функцій, які вона виконує, то доречним є використання терміна "громадська міліція". Місцева міліція – орган з охорони громадського порядку та захисту прав громадян, який виконує обов'язки з припинення та профілактики правопорушень. Тобто місцеву міліцію варто розглядати як один зі структурних елементів місцевих органів виконавчої влади. Місцева міліція – правоохоронний орган, який діє відповідно до норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, основне завдання якого – припинення та профілактика громадських проступків (публічних проступків у сфері громадського порядку).

Отже, місцева міліція повинна мати у своєму складі такі підрозділи.

По-перше, патрульно-постова служба міліції – підрозділи, які несуть патрулювання в містах, на дорогах тощо, у тому числі піші патрулі (на основі патрульно-постової служби міліції), автомобільні (на основі ряду підрозділів державної автомобільної ін-

спекції), кінні, велосипедні та інші. Там, де населені пункти розташовані поблизу водоймищ, доречно використовувати катери, скутери тощо. На залізничному та інших видах транспорту також доречно створювати підрозділи місцевої міліції (на основі транспортної міліції). Головним є не той транспорт, за допомогою якого міліція здійснює правоохоронні функції, а ті функції, які вона виконує [12].

По-друге, дозвільно-реєстраційна служба міліції – підрозділи, які відповідають за видачу дозволів на носіння всіх видів зброї, експлуатацію транспортних засобів, посвідчень тощо, створюються на основі дозвільних підрозділів, МРЕВ [13]. Паспортні столи доречно передати до відділів державної реєстрації громадянського стану.

По-третє, дільнична служба міліції. Важливе місце в системі місцевої міліції має поєднана служба дільничних інспекторів, особливо в сільській місцевості [14].

По-четверте, профілактична служба міліції. До профілактичної служби міліції потрібно включити відділ з профілактики правопорушень серед неповнолітніх, соціальної адаптації звільнених з місць позбавлення волі та ін. [15].

По-п'яте, податкова служба міліції. Підрозділи державної податкової служби України будуть більш ефективно діяти у тісному зв'язку з іншими підрозділами місцевої міліції та місцевими органами влади.

Тобто всі адміністративні служби міліції мають об'єднатись у місцеву міліцію, яка підпорядковується місцевим органам влади.

Підкреслимо, що для ефективного функціонування тієї чи іншої структури недостатньо новітнього нормативного акта. На жаль, велика кількість досконалих законів дає дуже мало користі суспільству. Нормативно-правовою базою для діяльності місцевої міліції мають стати Кодекс України про громадський порядок, Закон України "Про місцеву міліцію", створені на основі чинного законодавства: Законів України "Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону", "Про міліцію" [16]. А відомчі нормативні акти, які регулюють діяльність адміністративних підрозділів, – основою роботи відповідних структур органів внутрішніх справ України [17].

Оперативно-розшукові та слідчі підрозділи міліції не повинні використовуватись для виконання не притаманних їм функцій. Головне їх завдання – розшук і затримання злочинців, проведення слідчих дій тощо. Вони повинні залишитись у системі Міністерства внутрішніх справ України. Такі підрозділи міліції, як відділ з боротьби з економічною злочинністю та відділ з боротьби з організованою злочинністю, мають бути ліквідовані як такі, що дублюють функції Служби безпеки України та інших підрозділів органів внутрішніх справ [18]. Держав-

на служба охорони, всі спеціальні підрозділи "Беркут", "Грифон", "Титан" та інші, головним завданням яких є охорона громадського порядку під час масових заходів, затримання озброєних злочинців, охорона державних об'єктів тощо, мають входити до системи внутрішніх військ, які поступово повинні переходити на контрактну основу несення служби [19]. Звісно, всі правоохоронні структури мають тісно взаємодіяти між собою для запобігання та припинення протиправних дій, в жодному разі не заважаючи одна одній. Але кожен має виконувати свою роботу. На щоденні тренування, як у бійців "Беркуту", в оперативних працівників або слідчих просто не вистачить часу.

Відповідно до Закону України "Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного порядку", місцева міліція матиме всі спеціальні засоби, за допомогою яких можна припинити правопорушення.

Чисельність місцевої міліції має визначатись відповідно до стану правопорядку на тій чи іншій території. У цьому контексті необхідно приділити особливу увагу профілактиці правопорушень, а також створенню громадських об'єднань з охорони правопорядку.

Кошти на фінансування мають виділятися з місцевого бюджету відповідно до розроблених загальнодержавних тарифів. Кодекс України про адміністративні правопорушення фактично не діє, але ті штрафні санкції, які закладені в його нормах, можуть значно поповнити місцевий бюджет [20]. Зменшення ієрархічно-бюрократичного ланцюга сприятиме більш оптимальному використанню кожного працівника.

Розташування відділів місцевої міліції має бути зручним для громадян. Будови райвідділів у більшості випадків задовольняють місцеву міліцію. У свою чергу, оперативно-слідчі підрозділи можуть розміститись або в міських, або в обласних управліннях. Тим більше, що звідти перейдуть до райвідділів адміністративні служби, а також значно скоротиться бюрократичний апарат, що також є позитивним для державного бюджету. У районних центрах підрозділи

адміністративної та кримінальної міліції можуть перебувати в одних приміщеннях (на базі споруд райвідділів), що також допоможе їх взаємодії.

Незважаючи на ряд недоліків чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення, він може стати основою для формування сучасного законодавства щодо захисту прав громадян з боку державних органів влади. Так, глави 3, 4, 18–33 Кодексу можуть стати основою для Адміністративно-процедурного кодексу, або Кодексу України про адміністративне провадження. Також вони знайдуть своє місце в розділах "Особливості провадження у справах про..." комунікативних кодексів. Глави 1, 2 та окремі статті глав 5–15 А Розділу II Особливої частини КУпАП – основою для Кодексу про громадський порядок. При цьому в Загальних положеннях мають бути подані визначення дефініцій "публічні проступки" (суспільні, громадські проступки, порушення правил поведінки в громадських місцях), "громадський порядок", "охорона громадського порядку", "публічна відповідальність" (суспільна, громадська) тощо. Статті глав 5–15 А Особливої частини Розділу II та глав 16–17 Розділу III КУпАП мають увійти до інших нормативних актів, які регулюють діяльність у відповідних сферах суспільно-економічного життя.

Ми можемо виділити такі етапи реформування адміністративного законодавства України.

На першому етапі варто провести трансфер норм, які регулюють відповідальність за правопорушення у певних сферах, до чинних комунікативних кодексів (за зразком Митного кодексу України [21]). Наприклад, у римському праві злочин проти публічного правопорядку в галузі господарювання. До цієї групи злочинів відносили, головним чином, зловживання економічною монополією (підвищення цін, відмову у продажі товару якійсь особі за оголошеною ціною тощо), а також корисливе використання свободи торгівлі (скуповування товарів дорогою на ринок) [22] (табл. 1).

Таблиця 1

Приклади трансферу норм, які регулюють відповідальність за правопорушення у певних сферах, до чинних комунікативних кодексів

Назва і зміст статті	Комунікативний кодекс, до якого здійснюється трансфер норм
<p>Стаття 41-1. Ухилення від участі в переговорах щодо укладення, зміни або доповнення колективного договору, угоди</p> <p>Ухилення осіб, які представляють власників або уповноважені ними органи чи профспілки або інші уповноважені трудовим колективом органи, представників трудових колективів від участі в переговорах щодо укладення, зміни чи доповнення колективного договору, угоди, умисне порушення встановленого законодавством строку початку переговорів або незабезпечення роботи комісій з представників сторін чи примирних комісій у визначений сторонами переговорів строк – тягне за собою накладення штрафу від трьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 41-1 згідно із Законом від 19.01.1995 р. № 8/95-ВР, із змінами, внесеними згідно із Законом від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР)</p>	<p>Кодекс законів України про працю [23]</p>

Назва і зміст статті	Комунікативний кодекс, до якого здійснюється трансфер норм
<p>Стаття 41-2. Порушення чи невиконання колективного договору, угоди</p> <p>Порушення чи невиконання зобов'язань щодо колективного договору, угоди особами, які представляють власників або уповноважені ними органи чи профспілки або інші уповноважені трудовим колективом органи, чи представниками трудових колективів – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 41-2 згідно із Законом від 19.01.1995 р. № 8/95-ВР, із змінами, внесеними згідно із Законом від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР)</p>	
<p>Стаття 41-3. Ненадання інформації для ведення колективних переговорів і здійснення контролю за виконанням колективних договорів, угод</p> <p>Ненадання особами, які представляють власників або уповноважені ними органи чи профспілки або інші уповноважені трудовим колективом органи, представниками трудових колективів інформації, необхідної для ведення колективних переговорів і здійснення контролю за виконанням колективних договорів, угод, – тягне за собою накладення штрафу від одного до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 41-3 згідно із Законом від 19.01.1995 р. № 8/95-ВР, із змінами, внесеними згідно із Законом від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР)</p>	
<p>Глава 6</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ВЛАСНІСТЬ (Назва глави 6 із змінами, внесеними згідно із законом від 25.02.1994 р. № 4042-12)</p> <p>Стаття 47. Порушення права державної власності на надра</p> <p>Самовільне користування надрами, укладення угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право власності на надра, – тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від чотирьох до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від десяти до чотирнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Стаття 47 із змінами, внесеними згідно із Законами від 19.01.1995 р. № 8/95-ВР, від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР)</p>	Кодекс України про надра [24]
<p>Стаття 48. Порушення права державної власності на води</p> <p>Самовільне захоплення водних об'єктів або самовільне водокористування, переуступка права водокористування, а також укладення інших угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на води, – тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Стаття 48 із змінами, внесеними згідно із Законами від 06.03.1996 р. № 81/96-ВР, від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР)</p>	Водний кодекс України [25]
<p>Стаття 49. Порушення права державної власності на ліси</p> <p>Самовільна переуступка права лісокористування, а також укладення інших угод, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на ліси, – тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Стаття 49 із змінами, внесеними згідно із Законами від 06.03.1996 р. № 81/96-ВР, від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР)</p>	Лісовий кодекс України [26]
<p>Стаття 51. Дрібне викрадення чужого майна</p> <p>Дрібне викрадення чужого майна шляхом крадіжки, шахрайства, привласнення чи розтрати – тягне за собою накладення штрафу від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, або адміністративний арешт на строк від п'яти до десяти діб.</p> <p>Повторне протягом року вчинення правопорушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню, – тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, або адміністративний арешт на строк від десяти до п'ятнадцяти діб.</p> <p>Викрадення чужого майна вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян.</p> <p>(Стаття 51 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР від 27.06.1986 р. № 2444-11; Законами від 07.07.1992 р. № 2547-12, від 30.06.1993 р. № 3351-12, від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, від 31.05.2005 р. № 2598-IV; в редакції Законів від 02.06.2005 р. № 2635-IV, від 04.06.2009 р. № 1449-VI)</p>	Кримінальний кодекс України [27]. Кримінальний проступок

Назва і зміст статті	Комунікативний кодекс, до якого здійснюється трансфер норм
<p>Стаття 51-1. Ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам</p> <p>Ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочином підприємствам, установам, організаціям або громадянам, особи, зобов'язаної за вироком або рішенням суду відшкодувати таку шкоду, – тягне за собою попередження, або накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або виправні роботи на строк до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 51-1 згідно з Указом ПВР від 27.06.1986 р. № 2444-11, із змінами, внесеними згідно із Законами від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, від 05.04.2001 р. № 2342-III)</p>	Кримінально-виконавчий кодекс України [28]
<p>Стаття 51-2. Порухення прав на об'єкт права інтелектуальної власності</p> <p>Незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (літературного чи художнього твору, їх виконання, фонограми, передачі організації мовлення, комп'ютерної програми, бази даних, наукового відкриття, винаходу, корисної моделі, промислового зразка, знака для товарів і послуг, топографії інтегральної мікросхеми, раціоналізаторської пропозиції, сорту рослин тощо), привласнення авторства на такий об'єкт або інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, що охороняється законом, – тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 51-2 згідно із Законом від 25.02.1994 р. № 4042-12, із змінами, внесеними згідно із Законом від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, в редакції Закону від 05.04.2001 р. № 2362-III)</p>	Кримінальний кодекс України [29]. Кримінальний проступок
<p>Глава 7</p> <p>АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРИРОДИ, ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ, ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ</p> <p>Стаття 52. Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель</p> <p>Псування сільськогосподарських та інших земель, забруднення їх хімічними і радіоактивними речовинами, нафтою та нафтопродуктами, неочищеними стічними водами, виробничими та іншими відходами, а так само нежиття заходів по боротьбі з бур'янами – тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двадцяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Стаття 52 із змінами, внесеними згідно із Законами від 03.02.1993 р. № 2977-12, від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, від 19.11.1997 р. № 650/97-ВР, від 15.04.2008 р. № 271-VI, від 21.01.2010 р. № 1825-VI)</p>	Земельний кодекс України [30]
<p>Стаття 155-1. Порушення порядку проведення розрахунків</p> <p>Порушення встановленого законом порядку проведення розрахунків у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг – тягне за собою накладення штрафу на осіб, які здійснюють розрахункові операції, від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, – тягнуть за собою накладення штрафу на осіб, які здійснюють розрахункові операції, від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Порушення встановленого законом порядку проведення розрахунків при здійсненні операцій з купівлі-продажу іноземної валюти – тягне за собою накладення штрафу на осіб, які здійснюють операції з купівлі-продажу іноземної валюти, від трьох до шести неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб уповноважених банків або суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють свою діяльність на підставі агентських угод з уповноваженими банками з операцій купівлі-продажу іноземної валюти, – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Дії, передбачені частиною третьою цієї статті, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, – тягнуть за собою накладення штрафу на осіб, які здійснюють операції з купівлі-продажу іноземної валюти, від шести до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб уповноважених банків або суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють свою діяльність на підставі агентських угод з уповноваженими банками з операцій купівлі-продажу іноземної валюти, – від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 155-1 згідно із Законом від 23.01.1997 р. № 23/97-ВР, в редакції Закону від 20.02.2003 р. № 548-IV)</p>	Господарський кодекс України [31]. Господарський проступок [32]

Назва і зміст статті	Комунікативний кодекс, до якого здійснюється трансфер норм
<p>Стаття 166-1. Зловживання монополієм становищем на ринку</p> <p>Нав'язування таких умов договору, які ставлять контрагентів в нерівне становище, або додаткових умов, що не стосуються предмета договору, в тому числі нав'язування товару, не потрібного контрагенту, обмеження або припинення виробництва, а також вилучення з обороту товарів з метою створення або підтримки дефіциту на ринку чи встановлення монополієм цін, часткова або повна відмова від реалізації чи закупівлі товару за відсутності альтернативних джерел постачання або збуту з метою створення або підтримки дефіциту на ринку чи встановлення монополієм цін, інші дії, спрямовані на створення перешкод доступу на ринок (виходу з ринку) інших підприємців, встановлення монополієм цін (тарифів, розцінок) на свої товари, а також дискримінаційних цін, що обмежують права окремих споживачів, – тягнуть за собою накладення штрафу на керівників (розпорядників кредитів) підприємств (об'єднань, господарських товариств тощо) у розмірі до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, – до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 166-1 згідно із Законом від 05.04.1995 р. № 123/95-ВР)</p>	Господарський кодекс України [33]

Крім того, доцільно створити Кодекс України про адміністративне провадження (Адміністративно-процедурний кодекс) на основі глав 3, 4, 18–33 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

На другому етапі треба провести кодифікацію нормативних актів (законів, положень, інструкцій тощо), які регламентують діяльність у певних сферах суспільного життя, а також трансфер норм, які регулюють відповідальність за правопорушення, до цих комунікативних кодексів (табл. 2).

Відповідальність за проступки проти громадського порядку безпосередньо пов'язані з вихованням громадян у дусі поваги до права й закону, а отже, з іншими сферами державного управління. Якщо комунікативні кодекси регулюватимуть відповідальність за проступки, які вчинюються у певній сфері, то Кодекс про громадський порядок міститиме норми громадської поведінки за їх порушення. Наведемо приблизну структуру Кодексу.

Кодекс України про громадський порядок

Загальна частина

Розділ I. Загальні положення. Призначення, завдання кодексу, визначення по-

нять: громадський порядок, свято, масовий захід, громадські місця, проступок проти громадського порядку тощо.

Розділ II. Правила поведінки в громадських місцях. Повсякденно, під час свят та масових заходів.

Розділ III. Правила поведінки в громадському транспорті.

Розділ VI. Правила перевезення багажу, домашніх та свійських тварин у громадському транспорті.

Розділ VII. Правила проживання в багатоквартирних будинках. Режим тиші, сміття, утримання домашніх та свійських тварин у багатоквартирних і власних будинках, проведення свят.

Розділ VIII. Правила виходу домашніх тварин у містах.

Особлива частина

Розділ IX. Відповідальність за проступки проти громадського порядку.

Розділ X. Особливості провадження щодо проступків проти громадського порядку.

Таблиця 2

Приклади кодифікації нормативних актів (законів, положень, інструкцій тощо), які регламентують діяльність у відповідних сферах суспільного життя, а також трансферу норм, які регулюють відповідальність за правопорушення, до цих комунікативних кодексів

Назва і зміст статті	Проект комунікативного кодексу, до якого здійснюється трансфер норм
<p>Стаття 15. Відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень</p> <p>Військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані, а також особи рядового і начальницького складів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів внутрішніх справ і Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами.</p>	Проект Військового кодексу України [34]. Військові проступки

Назва і зміст статті	Проект комунікативного кодексу, до якого здійснюється трансфер норм
<p>За порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм, правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, митних правил, вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушення тиші в громадських місцях, неправомірне використання державного майна, незаконне придбання або зберігання спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду чи окремої постанови судді, щодо подання органу дізнання, слідчого або протесту, припису чи подання прокурора, ухилення від виконання законних вимог прокурора, порушення законодавства про державну таємницю, порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, ці особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах. До зазначених осіб не може бути застосовано громадські роботи, виправні роботи й адміністративний арешт.</p> <p>Інші, крім зазначених у частині першій цієї статті, особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну, у випадках, прямо передбачених ними, несуть за вчинення адміністративних правопорушень дисциплінарну відповідальність, а в інших випадках – адміністративну відповідальність на загальних підставах.</p> <p>(Частину третю статті 15 виключено на підставі Закону від 24.09.2008 р. № 586-VI)</p> <p>При порушенні правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту – військовослужбовцями строкової служби штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У випадках, зазначених у цій статті, органи (посадові особи), яким надано право накладати адміністративні стягнення, передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.</p> <p>(Частина четверта статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом від 02.06.2009 р. № 1414-VI) (Стаття 15 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР від 29.07.1991 р. № 1369-12, Законами від 23.12.1993 р. № 3785-12, від 05.10.1995 р. № 358/95-ВР, від 23.12.1998 р. № 352-XIV, від 24.03.1999 р. № 557-XIV, від 21.09.1999 р. № 1080-XIV, від 05.04.2001 р. № 2342-III, від 15.05.2003 р. № 743-IV, від 11.05.2004 р. № 1703-IV, від 24.09.2008 р. № 586-VI, від 19.03.2009 р. № 1180-VI, від 14.04.2009 р. № 1254-VI)</p>	
<p>Глава 5 АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ І ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ</p> <p>Стаття 41. Порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці</p> <p>Порушення встановлених термінів виплати пенсій, стипендій, заробітної плати, виплата їх не в повному обсязі, а також інші порушення вимог законодавства про працю – тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці – тягне за собою накладення штрафу на працівників від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Стаття 41 із змінами, внесеними згідно із Законами від 19.01.1995 р. № 8/95-ВР, від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, від 21.09.2000 р. № 1979-III, від 19.02.2009 р. № 1027-VI)</p>	Проект Медичного кодексу [35]
<p>Стаття 42. Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм</p> <p>Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм – тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від шести до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Стаття 42 із змінами, внесеними згідно із Законами від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, від 23.12.1998 р. № 352-XIV)</p>	Проект Санітарно-епідеміологічного кодексу [36]

Назва і зміст статті	Проект комунікативного кодексу, до якого здійснюється трансфер норм
<p>Стаття 42-2. Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції</p> <p>Заготівля, переробка з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, за відсутності ознак діяння, передбаченого Кримінальним кодексом України, – тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від восьми до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зазначеної продукції або без такої і на посадових осіб – від п'ятнадцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зазначеної продукції або без такої.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 42-2 згідно з Указом ПВР від 28.01.1991 р. № 661-12, із змінами, внесеними згідно із Законами від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, від 23.12.1998 р. № 352-XIV, від 19.04.2007 р. № 966-V)</p>	Проект Кодексу про радіаційну безпеку [37]
<p>Стаття 44-1. Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження</p> <p>Ухилення особи, хворої на наркоманію, від медичного огляду на наявність наркотичного сп'яніння – тягне за собою накладення штрафу від п'яти до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>Ухилення особи, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами, від медичного обстеження – тягне за собою накладення штрафу від вісімнадцяти до сорока трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 44-1 згідно із Законом від 15.02.1995 р. № 64/95-ВР, від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР)</p>	Проект Медичного кодексу [35]
<p>Стаття 46-1. Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення</p> <p>Порушення вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіаційного забруднення, що виражається у проникненні в цю зону без дозволу відповідних органів або самовільному поселенні у ній, або знищенні, пошкодженні чи перенесенні знаків радіаційного забруднення або огорожі зазначеної зони, – тягне за собою накладення штрафу на громадян від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією знарядь вчинення правопорушення і на посадових осіб – від двадцяти п'яти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією знарядь вчинення правопорушення.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 46-1 згідно з Указом ПВР від 19.01.1990 р. № 8711-11; із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР від 28.01.1991 р. № 661-12, Законами від 07.02.1997 р. № 55/97-ВР, від 19.04.2007 р. № 966-V)</p>	Проект Кодексу про радіаційну безпеку [37]
<p>Стаття 46-2. Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)</p> <p>Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.</p> <p>(Кодекс доповнено статтею 46-2 згідно із Законом від 17.05.2007 р. № 1033-V)</p>	Проект Медичного кодексу [35]

На третьому етапі треба провести кодифікацію нормативних актів (законів, положень, інструкцій тощо), які регламентують діяльність державних службовців, а також

трансфер норм, які регулюють відповідальність за адміністративні правопорушення, внести відповідні зміни до Кодексу адміністративного судочинства України (табл. 3).

Таблиця 3

Приклад кодифікації нормативних актів (законів, положень, інструкцій тощо), які регламентують діяльність державних службовців, а також трансферу норм, які регулюють відповідальність за адміністративні правопорушення

Назва і зміст статті	Проект комунікативного кодексу, до якого здійснюється трансфер норм
<p>Стаття 14. Відповідальність посадових осіб</p> <p>Посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків</p>	<p>До Проекту Кодексу про адміністративну відповідальність [38].</p> <p>Адміністративний проступок.</p> <p>Адміністративна відповідальність</p>

Отже, ми можемо виділити чотири основні напрями адміністративно-правової реформи:

– у науковому розумінні – викристалізація теоретичних основ адміністративного права в системі взаємодії приватного та публічного права;

– у правотворчості – систематизація нормативних актів, трансфер правових норм і кодифікація законодавства;

– у навчальному процесі – створення єдиної системи послідовного викладення публічно-правових дисциплін, визначення в їх колі провідного місця адміністративного права;

- у правозастосовчій діяльності - відокремлення державних послуг від господарської діяльності та вдосконалення механізму протидії адміністративним проступкам і злочинам.

Таким чином, замість усеосяжної, всеохопної ролі, яка відводилась адміністративному праву в радянській правотворчій та правозастосовчій системі, де воно обґрунтовувало та підтверджувало правову управлінську партійну амбітність і комуністичну заангажованість державної влади в усіх без винятку публічних та приватних відносинах, адміністративне право посяде гідне місце серед інших публічних правовідносин, закріпивши своє провідне значення в публічному праві.

Література

1. Про заходи щодо впровадження адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 р. // Офіційний вісник України. - 1999. - № 21.
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / О.Ф. Скакун. - Х. : Консум, 2001. - С. 438-439.
3. Харитонов Є.О. Основи римського приватного права : конспект лекцій / Є.О. Харитонов. - Х. : Одиссей. - С. 53.
4. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 38-39.
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 35.
6. Підпригора О.А. Римське право : підручник / О.А. Підпригора, Э.О. Харитонов. - К. : Юрінком Інтер, 2007. - 512 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1984. - Додаток до № 51.
8. Юридична енциклопедія / [редкол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. - К. : Укр. енцикл., 1998. - Т. 1 : А-Г. - 672 с.
9. Словник іншомовних слів / [уклад. Л.О. Пустовіт та ін.]. - К., 2000. - С. 31.
10. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 35-36.
11. Про міліцію : Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - № 4. - Ст. 20.
12. Про заходи щодо поліпшення нагляду за дорожнім рухом та взаємовідносин міліції із власниками транспортних засобів : Наказ МВС України від 30.06.1998 р. № 482. - К. : МВС України, 1998. - 22 с.
13. Про затвердження інструкції про порядок обліку транспортних засобів, оформлення і видачі реєстраційних документів, номерних знаків на них та проведення перевірок у реєстраційно-екзаменаційних підрозділах Державтоінспекції МВС України : Наказ МВС України від 02.11.1994 р. № 599. - К. : МВС України, 1994. - 72 с.; Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.06.1998 р. № 622. - К. : МВС України, 1998. - 106 с.
14. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 20.10.2003 р. № 1212. - К. : МВС України, 2003. - 59 с.; Про затвердження інструкції про організацію роботи позаштатних дільничних інспекторів міліції : Наказ МВС України від 06.01.1994 р. № 19. - К. : МВС України, 1994. - 12 с.
15. Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 6. - Ст. 35; Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 25. - Ст. 191.
16. Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 40. - Ст. 338.
17. Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України : затверджено Постановою Кабінету Міністрів УРСР від 26.07.1991 р.; Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 45. - Ст. 599.
18. Про Службу безпеки України : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 27. - Ст. 382.
19. Про внутрішні війська МВС України : Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 29. - Ст. 397; Розпорядження "Про затвердження Положення про підрозділ міліції швидкого реагування «Беркут»" : Наказ МВС України від 31.08.1998 р. № 636. - К. : МВС України, 1998.
20. Кодекс Украины об административных правонарушениях : науч.-практ. комментарий. - 3-е изд. - Харьков : Одиссей, 2002. - 1040 с.
21. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 38-39.
22. Підпригора О.А. Римське право : підручник / О.А. Підпригора, Є.О. Харитонов. - К. : Юрінком Інтер, 2007. - 512 с.
23. Кодекс законів України про працю від 10.12.1971 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1971. - Додаток до № 50.
24. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 36.

25. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24.
26. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17.
27. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
28. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003 р. № 1129-IV.
29. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
30. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4.
31. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
32. Потапова С.М. Адміністративна відповідальність за порушення проведення розрахунків у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / С.М. Потапова. – Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України. – 20 с.
33. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
34. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 р. (в редакції від 05.10.2000 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 410; Положення про Міністерство оборони України: затверджено Указом Президента України від 21.08.1997 р. (зі змінами від 12.11.1999 р.; нова редакція від 04.07.2002 р.) // Офіційний вісник України. – 1977. – № 35. – С. 2–7; 1999. – № 46. – Ст. 2263; 2002. – № 28. – Ст. 1313.
35. Про стан медичного обслуговування та оздоровлення дітей, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Постанова Президії Верховної Ради України від 15.05.1995 р. № 271/95-ПВ; Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22.09.2005 р. № 2899-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст. 565 (із змінами); Про інформацію Кабінету Міністрів України "Про стан справ у системі охорони здоров'я України та перспективи її розвитку" (витяг): Постанова Верховної Ради України від 18.07.1997 р. № 496/97-ВР; Про заходи щодо поліпшення медичного обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Розпорядження Президента України від 01.12.1993 р. № 129/93-рп.
36. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII; Про заходи щодо забезпечення надання населенню санітарно-гігієнічних послуг: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.02.2002 р. № 58-р; Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. № 1788.
37. Про введення в дію Державних гігієнічних нормативів "Норми радіаційної безпеки України": Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 01.12.1997 р. № 62 (НРБУ-97); Про затвердження значень гігієнічних нормативів "Норми радіаційної безпеки України, доповнення: Радіаційний захист від джерел потенційного опромінювання": Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 12.07.2000 р. № 116 (НРБУ-97/Д-2000).
38. Про державну службу: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490; Про звернення громадян: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

Петков С.В. Громадський порядок: місце й роль місцевої міліції в протидії проступкам проти громадського порядку

Анотація. У статті проаналізовано законодавче закріплення питання забезпечення громадського порядку, місце та роль місцевої міліції в протидії проступкам проти нього.

Ключові слова: громадський порядок, місцева міліція, комунікативні кодекси, органи внутрішніх справ, законодавча база.

Петков С.В. Общественный порядок: место и роль местной милиции в противодействии проступкам против общественного порядка

Аннотация. В статье проанализировано законодательное закрепление вопроса обеспечения общественного порядка, место и роль местной милиции в противодействии проступкам против него.

Ключевые слова: общественный порядок, местная милиция, коммуникативные кодексы, органы внутренних дел, законодательная база.

Pietkov S. Public order: the place and role of local police in combating offenses against public order

Annotation. The article analysed the legislative consolidation of the issue of ensuring public order, the place and role of local police in combating offenses against it.

Key words: public order, local police, communication codes, police, legal framework.